

Szövegfeldolgozási módszerekre épülő földrajztanulás

7. évfolyam – Kelet-Afrika földrajza

Készítette: Pólya Viktor (MA földrajz szakos hallgató, 2013. október)

1. Alapadatok

Az óra időpontja: 2013. október 9. (3. óra)

Az iskola megnevezése: ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskola és Gimnázium

Az iskola címe: 1146 Budapest, Cházár András u. 10.

Osztály: 7. C

A témakör megnevezése: Afrika természeti és társadalmi viszonyai

A tanítási egység címe: Kelet-Afrika (Kenya)

Az óra típusa: Új ismereteket szerző és feldolgozó óra

Az óra jellemző munkaformája: Egyéni illetve páros munka

2. Az óra részletes terve

Idő	Az óra menete	Didaktikai mozzanat	Didaktikai módszer	Eszköz
1'	1. Az óra szervezése: jelentés, adminisztráció			
3'	Kelet-Afrikáról bevezető gondolatok Az órai munka ismertetése (egy összefüggő utazási élménybeszámoló kerül feldarabolás-ra, és mindegyik szakaszhoz más-más feladat kapcsolódik)(forrás: Lerner János: Kenya – http://www.port.hu/travel/magazin/kenya.htm)	Ismertetés	Tanári közlés	Afrika térkép
8'	Az 1. sz. szemelvény elolvasása, majd 1) a szövegben szereplő számok kigyűjtése és betűről számra történő átírása 2) a szövegben fellelhető kijelentést („az Egyenlítő nemcsak földrajzi, hanem fontos kulturális választóvonal is”) alátámasztó kifejezések térképen történő ábrázolása	Értő olvasás	Egyéni munka	1. szemelvény, nyomtatott térkép
8'	A 2. sz. szemelvény elolvasása, majd az ismeretlen szavak aláhúzása, és egy kislexi-kon készítése szótár ill. lexikon segítségével	Alkalmazó rögzítés	Csoportos munka	2. szemelvény, szótárak, lexikonok
8'	A 3. sz. szemelvény elolvasása, majd a lényeg kiemelése sávozással és kulcsszavazással	Alkalmazó rögzítés	Egyéni munka	3. szemelvény, színes filcek, ceruzák
8'	A 4. szemelvény elolvasása, majd a szöveg lényegének kiemelése szómarkóval	Alkalmazó rögzítés	Páros munka	4. szemelvény

8'	Az 5. szemelvény elolvasása, majd a szöveg tartalmának táblázatos rögzítése	Alkalmazó rögzítés	Egyéni munka	5. szemelvény
1'	7. Az óra befejezése: felállás, teremrend			

1. szemelvény

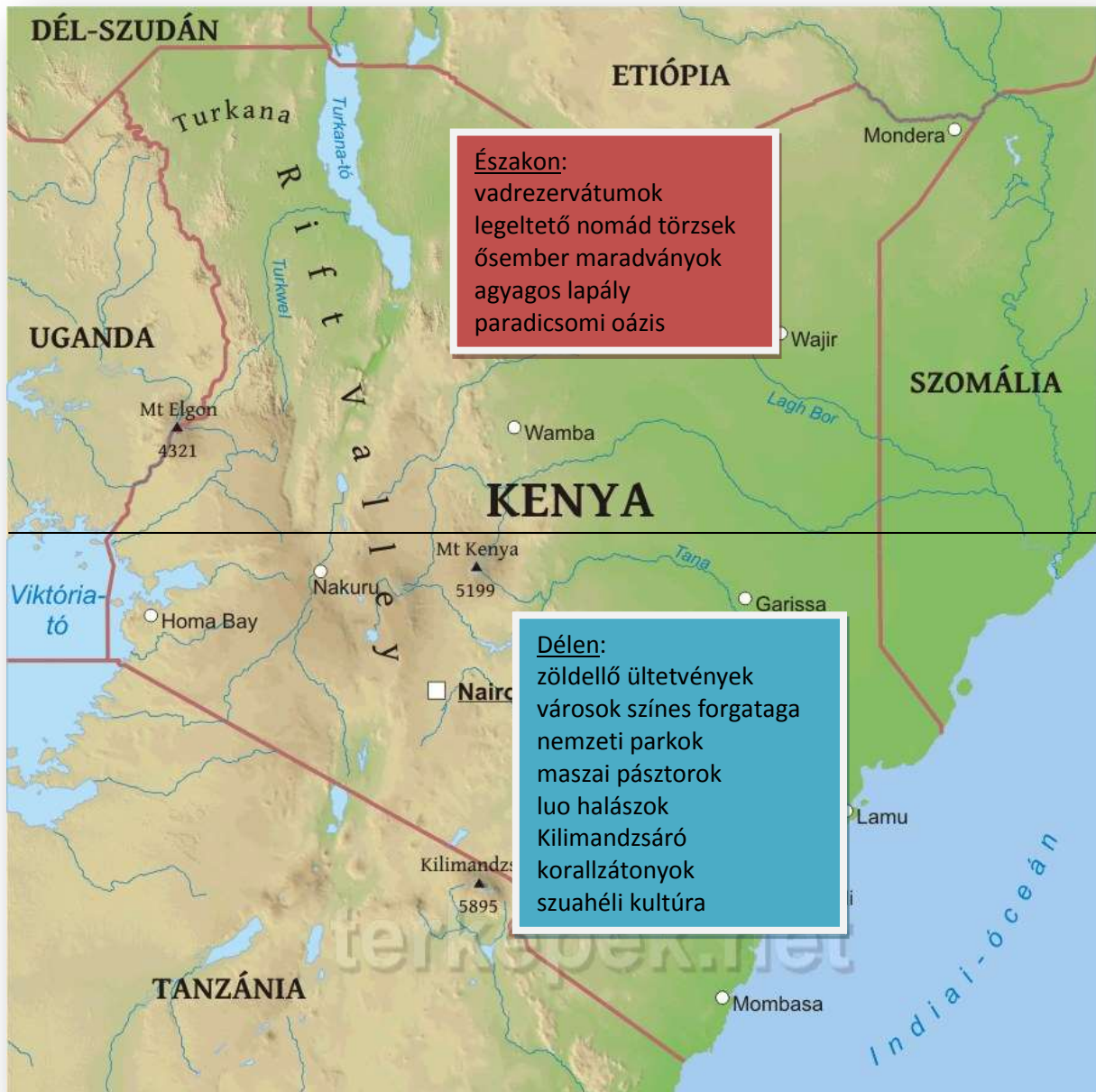
Jambo jambo – Hello!

Utazási irodákban gyakran hangzik el a kérdés: mennyi időt kell egy országra "rászánni", hogy mindent, vagy legalábbis a leglényegesebb látnivalókat megismerjük? Kenya esetében a válasz egyszerű. A hazánknál több mint hatszor nagyobb területű kelet-afrikai országot észak - déli irányban egy hatalmas geológiai választóvonal, a Nagy-hasadékvölgy árka szeli ketté. A gigantikus méretű lefolyástalan árok mélyén sós tavak és aktív tűzhányók sorakoznak, peremén négy-ötezres magashegységek emelkednek. Az árokra merőlegesen az ország területét az Egyenlítő két egyenlő részre osztja. E nevezetes vonalon, szinte pontosan az ország mértani közepén emelkedik Kenya legmagasabb pontja, az ötezer méter fölé nyúló jégsapkás óriástűzhányó, a Mt. Kenya. A közel harmincmillió lakosú Kenyában az Egyenlítő nemcsak földrajzi, hanem fontos kulturális választóvonal is. Északon a bozótos szavannavidék vadrezervátumai, a félsivatag száraz steppéin legeltető nomád törzsek, a Rudolf-tó menti ősember maradványok, a kietlen Chalbi-sivatag agyagos lapálya és a belőle kiemelkedő Marsabit-hegy paradicsomi oázisa, az egykori Északi Határkörzet legendás vad vidéke, valamint délen a magasságok zöldellő ültetvényei, a városok színes forgataga, Kelet-Afrika legnagyobb nemzeti parkjai és törzsi hagyományait őrző maszai pásztorai, a Viktória-tó luo halászsai, a Kilimandzsáró látványa és az Indiai-óceán partvidékének korallzátonyai, iszlám hatásokat hordozó szuahéli kultúrája egy egészen más világba vezetik a látogatót. Mennyi idő kell, hogy mindezt megismerjük? Kezdetnek két hét bőven elegendő, a többit majd legközelebb - ide úgyszólván többször visszatér mindenki.

(forrás: Lerner János: Kenya – <http://www.port.hu/travel/magazin/kenya.htm>)

Feladat(ok)

- A szövegben szereplő számok kigyűjtése és betűről számra történő átírása
 - Kenya hazánknál 6-szor nagyobb területű ország.
 - A Nagy-hasadékvölgy peremén 4-5000 m magas hegységek sorakoznak.
 - A Mt. Kenya 5000 m fölé emelkedik.
 - Kenya közel 30 millió lakosú.
- A szövegben fellelhető kijelentést („az Egyenlítő nemcsak földrajzi, hanem fontos kulturális választóvonal is”) alátámasztó kifejezéseket ábrázolja a térképen:

2. szemelvény

Karibu – Isten hozott Afrikában!

Nairobi, Kenya fővárosába szinte valamennyi nagyobb európai légitársasággal eljuthatunk, Mombasába, Afrika legnagyobb Indiai-óceán parti kikötőjébe főleg **charterjáratok** érkeznek. Mintegy nyolcórás repülőút után, légitársaságtól függően éjszaka vagy a kora reggeli órákban landolnak az óriásgépek a főváros Jomo Kenyattáról, a független Kenya első elnökéről elnevezett repülőterén. A **védőoltásokat** már jó előre megkaptuk, sárga könyvünk úti okmányaink szerves részévé vált. A **sárgaláz** oltás ugyan csak akkor szükséges, ha fertőzött területről érkezünk, de tíz évig nyújt védelmet, a szomszédos Tanzániába pedig be sem engednek nélküle, így mindenképp tanácsos beoltatni magunkat. A **tetanusz** oltás öt évig véd, a **malária** tablettát pedig hetente kell bevenni – az utazást megelőző héttől a hazaérkezést követő három héten át. Legnagyobb hátránya, hogy teljes **szesztilalommal** jár, így lélekben felkészülve a várható mellékhatásokra csak a legmerészebbek kortyolhatják majd a tábortűz mellett sörüket, netán whiskyjüket. A **vízumot** előre nem szükséges beszerezni, érkezéskor a magyar állampolgárok 30 amerikai dollárért röpké fél óráss

adminisztrációt és sorban állást követően megkapják. Az ország hivatalos nyelve az angol és a **szuahéli**, de országszerte több mint félezer(!) nyelvet beszélnek. Az arab hatást tükröző **bantu** eredetű szuahéli ma Kelet-Afrikában igazi közvetítő nyelv: hét országban több mint ötvenmillió ember használja - többen értik, mint az angolt. Azért az angollal - főleg a hivatalokban és nemzeti parkokban - elég jól boldogulhatunk. Mire végzünk a vízumügyintézéssel, csomagjaink is várnak.

(forrás: Lerner János: Kenya – <http://www.port.hu/travel/magazin/kenya.htm>)

Feladat:

3. Az ismeretlen szavak aláhúzása, majd kislexikon készítése szótárból, lexikonból:

charterjárat: bérelt járat; közvetlenül a célállomásra juttatja az utasokat a menetrendszerinti járatoknál olcsóbb áron, ezért kedvelt utazási forma.

védőoltás: gyöngített vagy előlt kórokozókat vagy kész ellenanyagot tartalmazó készítmény, beadása után a szervezetben védettség alakul ki az adott betegséggel szemben.

sárgaláz: szúnyog által terjesztett fertőző vírusbetegség, ami emésztőrendszeri vérzést és sárgasághoz vezető májgyulladást okoz.

tetanusz: egy gyakran halállal végződő fertőző betegség, ami leginkább az izommozgató idegeket érinti.

malária: egy bizonyos szúnyog nőtényei által terjesztett kórokozók által kiváltott betegség. A világon népbetegségnek számít, főleg trópusi vidékeken fordul elő.

szesztilalom: olyan társadalmi korlátozás, amikor megvonják vagy korlátozzák az alkoholfogyasztás lehetőségét.

vízum: egy ország területére való belépésre, ott tartózkodásra, kiutazásra, vagy egy ország területén való átutazásra feljogosító engedély; lehet külön okmány vagy a kérelmező útlevelébe beütött pecsét.

szuahéli: Kelet-Afrikában beszélt nyelv (Kenya, Tanzánia, Uganda).

bantu: Számos afrikai népcsoport összessége; a bantu népek közé több mint 400 népcsoport tartozik.

3. szemelvény

Hakuna matata - nincs semmi probléma!

Nairobiban rendszerint nem fogad párás meleg, bármikor érkezünk is. Ezerhatszáz méteren vagyunk, reggel és este elkél a pulóver, a vászonkabát. A londoni taxik hasonmásai átlag húsz dollárért visznek be szállodánkig. Tanácsos előre kialkudni az árat, a taxaméter nem mindig működik. Nairobiban valamennyi komfortfokozatú és kategóriájú szálláshely megtalálható. A gyarmati stílusban épült előkelő Norfolk hotel közel kétszáz dolláros szobái és a Keresztény Ifjak Egyesületének (YMCA) szállásán a tízdolláros ágy plusz teljes ellátás közötti árkülönbség nem feltétlenül a kényelmi szolgáltatások és tisztaság különbségeit tükrözik. A csapvíz sehol nem iható, de a szobákban, termoszban hideg szűrt ivóvizet mindig találunk. Skorpiót ma már nem kell a párnánk alól kisöpörnünk (mint ahogy azt a húszas években Széchenyi számtalanszor megtette), hiszen Nairobi aszfalt- és felhőkarcoló rengetegét, benzingőzős levegőjét nem sok élhette túl, a moszkítók azonban az esős évszakban – november-decemberben és március végétől június derekáig hotelkategóriától függetlenül támadnak. Nairobi belvárosában nappal bátran sétálhatunk, az Uhuru parkot és a néptelen mellékutcákat azonban kerüljük el. No persze nem a moszkítók miatt – a közbiztonság helyenként a budapesti Keleti pályaudvar környéki állapotokat idézi. Nem feltétlenül kell elfogadnunk az invitálást, ha egy fekete megkér bennünket, segítsük megolni a közeli mellékutcában lerobbant kocsiját - valószínű, hogy ott tíz további önkéntes próbál majd neki segíteni - bennünket megszabadítani kameránktól. Az utazási irodák szafárra toborzó szórólapjait terjesztő feketékre azonban nyugodtan hallgathatunk. Ha szerencsénk van, kifoghatunk igazán kedvező árú és megbízható ajánlatokat. Persze gondosan el kell olvasnunk, hogy a felkínált ár pontosan milyen szolgáltatásokat tartalmaz - a nagyon olcsó szafári mindig gyanús.

(forrás: Lerner János: Kenya –

<http://www.port.hu/travel/magazin/kenya.htm>)

Időjárás

Taxi

Szállás

**Közbizton-
ság**

**Utazási
irodák**

Feladat

4. Lényegkiemelés sávozással és kulcsszavazással.

4. szemelvény

Habari safari – Milyen a szafári?

A szafári arab eredetű szuahéli szó, eredetileg utazást, kirándulást, expedíciót jelent, ma már sokak számára életstílus, divat, az ökoturizmus egyik formája. A Kenyába látogató turisták elsősorban szafárizni szeretnének. Sokan már előre, egy itthoni utazási irodán keresztül szerveztetik meg szafárijukat, amivel pénzt ugyan nem, időt azonban lehet spórolnunk. Szafárizni sokféleképpen lehet. Utazhatunk kényelmes, nyitható tetős mikrobuszban, magunk vagy bérelt sofőrünk vezette terepjáróban, tizedmagunkkal zötykölődhetünk egy expedíciós teherautó átalakított platóján és fegyveres vadőrök kíséretében – amolyan telekisamus módon – gyalogszerrel is nekivághatunk a szavannának. Aludhatunk a vadon közepén légkondicionált, afrikai stílusban épült fürdőszobás luxusbungalókban azaz lodgeban (ahová a pókok és csúszómászók valahogy biztosan bejutnak), külön angol WC-vel és zuhanyozóval ellátott baldachin-ágyas szafárisátrokban vagy saját magunk által felállított matracos moskitóhálós kupolasátorban (ahová a pókok és egyéb hasonszőrűek viszont képtelenek bejönni). Fürödhethetünk fürdőkádban vagy a tábori zuhanyozósátorban öntözőkannából. A svédasztalra kirakott európai ételeket fehér kesztyűs fekete pincérek szolgálhatják fel, saját bérelt szakácsunk valódi helyi ízeket varázsolhat faszéntűzhelyes (ugyancsak bérelt) konyhasátrunkban, vagy gázfőzőnkön saját magunk is kotyvaszthatunk valamit. Halk zenét (és a többi száz hotellakó csevegését) hallgatva bámulhatjuk a kivilágított itató- vagy sózó helyhez szoktatott vadállatokat a bárpult mellől, vagy az esti tábortűz mellett, maszai őreink (és a bátrabbak a már említett pohár sör vagy whisky) társaságában hallgathatjuk az éjszakai Afrika igazi hangjait. Vadlesre elindulhatunk a bőséges reggelit követően, amikor az állatok elrejtőznek az afrikai nap forró sugarai előtt, vagy napfelkeltekor már a folyóparton várhatjuk az éjszakai vadászat szereplőit. Tessék választani - a kombinációk száma szinte végtelen.

(forrás: Lerner János: Kenya – <http://www.port.hu/travel/magazin/kenya.htm>)

Feladat

5. A szöveg lényegének kiemelése szómarkóval

Számos módja van a szafárinak.

Arab eredetű szuahéli szó.

Fegyveres vadőrök is kísérhetnek bennünket.

Általában az állatok elrejtőznek a Nap forró sugarai előtt.

Ruhaneműt tudatosan kell választani.

Itató- vagy sózó helyeken lehet megfigyelni a vadállatokat.

5. szemelvény

Piga picha – Fotózhatok?

A Masai Mara vadrezervátumban, a legnevezetesebb "oroszlánlelőhelyen" csak azt kell megfigyelni, hogy a lodge-okból reggeli után kirajzó "szafárizó" autók hol csoportosulnak - ott nagy valószínűséggel ragadozócsaládot fotózhatunk, ha van türelmünk kivárni sorunkat. Vörös színű elefántokat a Tsavóban, feketéket a Masai Marában, szürkéket a Kilimandzsáróval a háttérben az Amboseli parkban keressünk. A Kenyában ritka fekete lóantilop csak az óceánpart-közeli Shimba Hills nemzeti parkban él, a recés vagy hálós zsiráf és a sűrűcsíkos Grévy-zebra pedig

az északi, a Samburu, a Buffalo Springs és a Shaba rezervátumokban. Flamingókat tízezzel a Nakuru- és a Bogoria-tónál (ez utóbbinál gejzírekkel a háttérben), vízilovat a Mara folyóban vagy a Baringo-tavi táborunkban legelészés közben fotózhatunk. Emberek fotózásakor legjobb, ha előre engedélyt kérünk. A nomádok (maszaik szamburuk, pokotok, turkanák és a többiek) fotózásakor vagy videózásakor fizetni kell. Hogy pontosan mennyit, praktikus előre tisztázni, mert utólag kellemetlen meglepetés érhet bennünket – olykor még állataikat sem engedik ingyen lencsevégre kapni. Szinte látjuk a sötétben felvillanó zöld szempárokat – a Ragadozók c. film jelenetei már csak álmunkban elevenednek meg. A reggelire hívó kolompolásra ébredünk. Hat óra. Az ablakra szerelt sűrű drótból szőtt szúnyoghálón tízforintos méretű lyukak tátognak, párás forróság áramlik be rajtuk. Kopognak. Az aranyújtásos patyolattisztaságú egyenruhát viselő fekete hálókocsikalauz áll az ajtóban. – *Mikor érünk Mombasába?* –kérdzem. – *Időben* – hangzik a tömör válasz. *Pole-pole rafiki* – csak lassan, barátom – Kenyában mindent szabad, csak sietni nem érdemes. Megszeretni egy pillanat alatt lehet, megismeréséhez talán egy élet is kevés...

(forrás: Lerner János: Kenya – <http://www.port.hu/travel/magazin/kenya.htm>)

Feladat

6. A szöveg tartalmának táblázatos rögzítése:

Vadállat	Lelőhelye(i)
<i>oroszlán</i>	Masai Mara vadrezervátum
<i>vörös elefánt</i>	Tsavó
<i>fekete elefánt</i>	Masai Mara vadrezervátum
<i>szürke elefánt</i>	Amboseli Park
<i>fekete lóantilop</i>	Shimba Hills nemzeti park
<i>recés vagy hálós zsiráf</i>	Samburu, Buffalo Springs, Shaba rezervátum
<i>Grévy-zebra</i>	Samburu, Buffalo Springs, Shaba rezervátum
<i>flamingó</i>	Nakuru- és Bogoria-tó
<i>víziló</i>	Mara folyó, Baringo-tó